

Lesley Griffiths AS/MS
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs



Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ein cyf/Our ref LG/0378/20

Mike Hedges AS
Cadeirydd
Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig

seneddNHAMG@senedd.cymru

5 Tachwedd 2020

Annwyl Mike

Diolch am eich llythyr dyddiedig 6 Hydref.

Isod, rwyf wedi rhestru eich cwestiynau gyda'r atebion priodol.

Lles Anifeiliaid

Gwerthu Cŵn Bach gan Drydydd Partion

1. **Yn eich Datganiad Ysgrifenedig dyddiedig 5 Hydref, gwnaethoch gyhoeddi “y bydd gwaharddiad ar werthiant masnachol gan drydydd parti yn cael ei gyflwyno erbyn diwedd y Senedd hon.” A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ynghylch pryd y byddwch yn cyflwyno'r is-ddeddfwriaeth? A wnewch chi ymrwmo i ddarparu'r is-ddeddfwriaeth ddrafft i'r Pwyllgor ymlaen llaw er mwyn galluogi'r Pwyllgor i'w hystyried a darparu adborth arni?**

Roedd fy Natganiad Ysgrifenedig dyddiedig 5 Hydref yn rhoi crynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad llawn a'r ymgynghoriad penodol a gynhaliwyd â phlant a phobl ifanc a oedd yn cefnogi'r gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti yng Nghymru, ac atodaf ddolen i'r Datganiad Ysgrifenedig a'r Crynodeb o'r Ymatebion er mwyn i chi allu cyfeirio atynt:

<https://llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-gwerthu-cwn-chathod-bach-gan-drydydd-parti>

<https://llyw.cymru/gwahardd-gwerthu-cwn-chathod-bach-gan-drydydd-parti>

Fel y nodais yn fy Natganiad Ysgrifenedig, creodd yr ymatebion a gafwyd gan blant a phobl ifanc, sef perchenogion anifeiliaid y dyfodol yng Nghymru, argraff arnaf.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Fel y soniais wrth y Pwyllgor yn flaenorol, mae'r pwysau sydd wedi cael eu rhoi ar Lywodraeth Cymru, ac ar Gymru gyfan, o ganlyniad i bandemig COVID-19 wedi effeithio ar y broses o gyflwyno'r Rheoliadau hyn ar gyfer Cymru. Felly, rydym nawr yn gorfod gweithio'n gyflym i sicrhau eu bod yn cael eu cyflwyno cyn diwedd tymor y Senedd y flwyddyn nesaf. Ni allaf roi'r union ddyddiad y caiff y Rheoliadau eu cyflwyno ar hyn o bryd.

Rwy'n falch iawn bod gennyf gefnogaeth y Pwyllgor hwn o ran y mater hwn a byddwn yn ystyried sut y gallwn eich helpu i hwyluso'r broses o graffu'n briodol ar y ddeddfwriaeth arfaethedig yn y dyfodol.

Cartrefi Cŵn a Chathod

- 2. Mae'r Pwyllgor wedi derbyn gwybodaeth sy'n peri pryder gan y Gymdeithas Cartrefi Cathod a Chŵn (ADCH) mewn perthynas â'r sector achub anifeiliaid yng Nghymru. Mewn ymateb i arolwg a gynhaliwyd ganddi ar effaith COVID-19, dim ond dau ymatebydd yng Nghymru a oedd yn sicr y byddent yn dal i weithredu ar ôl diwedd y flwyddyn hon. Yn yr un arolwg, nododd ymatebwyr yng Nghymru eu bod yn rhagweld gostyngiad o 80% mewn incwm ar gyfartaledd oherwydd COVID-19. O ystyried y tebygolrwydd y bydd yr effaith ar y sector yn parhau am beth amser, pa gymorth fydd ar gael i sicrhau y gall sefydliadau yng Nghymru barhau i weithredu?**

Mae fy swyddogion yn Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol bob amser wedi cadw cysylltiadau agos â'r sector lles anifeiliaid yng Nghymru drwy Rwydwaith Lles Anifeiliaid Cymru a Grŵp Lles Anifeiliaid Anwes Cymru a sefydlwyd yn fwy diweddar. Mae'n deg dweud i'r cysylltiadau hyn ffordd yn ddefnyddiol iawn ar ddechrau pandemig COVID-19 – codwyd unrhyw broblemau neu bryderon drwy'r llwybr hwn ac aethpwyd i'r afael â nhw lle y bo'n bosibl. Cyflwynwyd yr arolygon a gynhaliwyd gan y Gymdeithas Cartrefi Cathod a Chŵn, ac arolwg arall a oedd yn ymdrin yn benodol â chyfleusterau yng Nghymru, i Lywodraeth Cymru er gwybodaeth.

Mae'r broses barhaus o ddatblygu systemau cymorth a mireinio'r diffiniadau o grwpiau gwahanol wedi esblygu hefyd yn ystod y cyfnod hwn ac mae cydnabyddiaeth glir erbyn hyn o'r gwerth y mae'r trydydd sector lles anifeiliaid yn ei gynnig. O ganlyniad, cyhoeddodd y Dirprwy Weinidog a'r Prif Chwip ddatganiad ysgrifenedig dyddiedig 6 Ebrill a oedd yn manylu ar y cymorth y byddai Llywodraeth Cymru yn ei roi i'r trydydd sector – Cronfa Ymateb COVID-19 Trydydd Sector Llywodraeth Cymru.

Mae Cronfa Cadernid y Trydydd Sector yn rhoi cymorth ariannol uniongyrchol i sefydliadau trydydd sector y mae angen help arnynt i oroesi'r argyfwng hwn – drwy dalu eu biliau a helpu gyda'u llif arian parod. Rydym hefyd wedi lansio Cronfa Adfer y Gwasanaethau Gwirfoddol yn ddiweddar ac mae manylion ynghylch sut i wneud cais ar wefan Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru.

Hyd yn hyn, mae'r Cyngor wedi derbyn tri chais gan sefydliadau sy'n nodi eu bod yn sefydliadau lles anifeiliaid yn erbyn Cronfa Cadernid y Trydydd Sector Llywodraeth Cymru, gwerth £100k. Talwyd cyfanswm o £90k i ddau o'r sefydliadau hyn.

Fodd bynnag, rydym yn cydnabod na all pob sefydliad gael gafael ar yr arian hwn. Gall sefydliadau trydydd sector a grwpiau cymunedol gael help a chymorth ychwanegol, gan gynnwys cyngor ariannol a chymorth grant, drwy wefan Llywodraeth Cymru, neu gan aelodau Cefnogi Trydydd Sector Cymru.

Mae gwefan Cyllido Cymru yn cynnwys cyngor penodol ar y cyllid sydd ar gael o fannau eraill. Efallai y bydd un gronfa o ddi-ddordeb i grwpiau lleol â chyfansoddiad – mae Sefydliad Cymunedol Cymru yn dosbarthu arian a gasglwyd drwy apêl yr Ymddiriedolaeth Argyfyngau Cenedlaethol.

Mae Cronfa Cadernid Coronafeirws Cymru yn rhoi hyd at £5,000 o gymorth i grwpiau lleol sy'n cefnogi gwirfoddolwyr.

Byddwch yn ymwybodol o'r pecynnau cyllido eraill sydd ar gael i fusnesau yng Nghymru (a amlinellir isod) ond mae'n bwysig nodi'r canlynol:

- Mae'r pecyn wedi'i gynllunio i fod yn fforddiadwy o fewn y cyllid sydd ar gael, a bu'n rhaid i ni wneud penderfyniadau anodd ynghylch y meini prawf cymhwysedd.
- Mae'r mesurau a gymerwyd gennym yn ychwanegol at y rhai a ddarparwyd gan Lywodraeth y DU, sy'n golygu mai'r pecyn cymorth yng Nghymru yw'r un mwyaf cynhwysfawr a hael yn y DU.
- Byddwn hefyd yn parhau i bwysu ar Lywodraeth y DU i fod yn ymatebol ac yn gyfrifol drwy gefnogi'r rhai sy'n parhau i ddisgyn drwy'r bylchau ac nad ydynt eto wedi cael y cymorth sydd wir ei angen er mwyn sicrhau bod eu busnesau yn gallu goroesi'r pandemig hwn.

Cam 3 o'r Gronfa Cadernid Economaidd

Ar 19 Hydref, cyhoeddodd Prif Weinidog Cymru Gronfa Cadernid Economaidd o bron i £300m, sy'n cynnwys £150m ychwanegol i gefnogi busnesau y mae'r cyfnod atal byr wedi effeithio arnynt. Mae'r Gronfa hefyd yn cynnwys £20m yn ychwanegol at yr £80m a gyhoeddwyd eisoes er mwyn helpu busnesau i ddatblygu yn y tymor hwy, gyda £20m ohono wedi'i neilltuo ar gyfer twristiaeth a lletygarwch. Mae'r Gronfa ar gael i fusnesau o bob maint ac ym mhob sector yng Nghymru, gan gynnwys mentrau cymdeithasol ac elusennau, yn amodol ar fodloni'r meini prawf cymhwysedd.

Bydd trydydd cam y Gronfa yn cynnig Grantiau Busnes i fusnesau cymwys:

- Gall micro fusnesau (sy'n cyflogi rhwng 1 a 9 o bobl) wneud cais am hyd at £10k ar yr amod eu bod yn cyfrannu eu buddsoddiad eu hunain o 10% o leiaf. Ar gyfer busnesau Twristiaeth a Lletygarwch a'r busnesau hynny sydd wedi gorfod cau o ganlyniad i'r cyfyngiadau symud cenedlaethol, bydd disgrisiwn i roi grantiau o hyd at 100%.
- Gall busnesau bach a chanolig (sy'n cyflogi rhwng 10 a 249 o bobl) wneud cais am hyd at £150k. Bydd angen i fusnesau bach (hyd at 50 o gyflogion) gyfrannu eu buddsoddiad eu hunain o 10% o leiaf a bydd angen i fusnesau canolig (rhwng 50 a 249 o gyflogion) gyfrannu o leiaf 20%. Ar gyfer busnesau Twristiaeth a Lletygarwch a'r busnesau hynny sydd wedi gorfod cau o ganlyniad i'r cyfyngiadau symud cenedlaethol, bydd disgrisiwn i roi grantiau o hyd at 100%.
- Gall busnesau mawr (sy'n cyflogi dros 250 o bobl) wneud cais am hyd at £200,000 ar yr amod eu bod yn cyfrannu eu buddsoddiad eu hunain o 50% o leiaf, er bod disgrisiwn pellach ar gael i'r rhai y bu'n rhaid iddynt gau.
- Os yw'r prosiect yn creu swyddi newydd i bobl ifanc (o dan 25 oed), gall fod yn gymwys i gael lefel uwch o gymorth.

Mae trydydd cam y Gronfa hefyd yn cynnwys y Gronfa i Fusnesau dan Gyfyngiadau Lleol a gaiff ei ddarparu gan awdurdodau lleol i'r busnesau cymwys canlynol:

- Bydd pob busnes sy'n meddiannu eiddo â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai yn gymwys i gael taliad o £1,000.
- Bydd busnesau manwerthu, hamdden a lletygarwch sy'n wedi gorfod cau yn ystod y cyfnod atal byr ac sy'n meddiannu eiddo â gwerth ardrethol o rhwng £12,001 a £51,000 yn gymwys i gael taliad o £5,000.

- Bydd grant ychwanegol gwerth £2,000, a roddir yn ôl disgrisiwn, ar gael i'r busnesau hynny sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai, ac sydd wedi gorfod cau yn ystod y cyfnod atal byr.
- Bydd grant pellach o £1,000, a roddir yn ôl disgrisiwn, ar gael i fusnesau o dan yr un amodau, lle mae mesurau cyfnodau clo lleol wedi effeithio arnynt am 21 diwrnod neu fwy cyn dechrau'r cyfnod atal byr.

Bydd angen i fusnesau gael cymorth yn gyflym ac roedd y cronfeydd ar gael o wythnos gyntaf y cyfnod atal byr. Byddwn yn gweithio i sicrhau bod yr arian yn cael ei ddyrannu mor gyflym â phosibl.

Dylai pob busnes sy'n gorfod cau allu manteisio ar y cymorth sydd ar gael gan Lywodraeth y DU drwy'r Cynllun Cadw Swyddi presennol neu'r Cynllun Cefnogi Swyddi estynedig newydd.

Dim ond Llywodraeth y DU sydd â'r grym ariannol i warantu lefelau'r cymorth incwm sydd ei angen ar weithwyr. Mae angen taliadau mwy hael arnom er mwyn helpu gweithwyr drwy'r argyfwng hwn.

Practisau Milfeddygol

3. Hysbyswyd y Pwyllgor bod COVID-19 wedi cael effaith ddifrifol ar bractisau milfeddygol ac nad ydynt wedi gallu cael gafael ar rywfaint o'r cymorth ariannol sydd ar gael i fusnesau oherwydd natur unigryw eu gwaith. A allwch roi manylion i'r Pwyllgor am unrhyw drafodaethau rydych wedi'u cael â Chymdeithas Filfeddygol Prydain ynghylch effaith COVID-19 ar y sector? A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar y grantiau a'r cymorth ariannol sydd ar gael i'r sector?

Ein nod fu ceisio sicrhau bod y gwasanaethau a ddarperir gan bractisau milfeddygol, nid yn unig i ddiogelu iechyd a lles anifeiliaid, ond hefyd iechyd y cyhoedd yn parhau i gael eu darparu yng Nghymru drwy'r cyfnod hwn. Mae practisau milfeddygol yn hanfodol nid yn unig er mwyn sicrhau bod ein hanifeiliaid yn cael y gofal iechyd y maent yn ei haeddu mewn cymdeithas waraidd, ond hefyd am eu bod yn cyflawni elfen hanfodol o waith Llywodraeth Cymru, yn absenoldeb "GIG i anifeiliaid", gan weithio o dan gontract â'r llywodraeth i gyflawni llawer o'r gwaith statudol o ganfod a rheoli clefydau. Maent hefyd yn gweithredu fel 'llygaid a chlustiau' yn y maes ac yn chwarae rôl hanfodol o ran gwyliadwriaeth clefydau anifeiliaid, sy'n gam cyntaf hanfodol wrth reoli clefydau heintus.

Felly, wrth reswm, mae cynnal neu atgyfnerthu ein rhwydwaith o bractisau milfeddygol yng Nghymru, yn enwedig y rhai sy'n gwasanaethu anifeiliaid sy'n cynhyrchu bwyd, wedi bod yn brif flaenoriaeth i mi, ac i'n Prif Swyddog Milfeddygol eleni.

Mae'r Pwyllgor yn gywir i nodi bod practisau milfeddygol yn wahanol i lawer o fusnesau o ran y modd y darperir gwasanaethau cyhoeddus pwysig, fel y disgrifir uchod, a hefyd oherwydd dyletswydd reoliadol i ddarparu gwasanaeth y tu allan i oriau "24-7" ar gyfer argyfyngau sy'n ymwneud â chlefydau anifeiliaid. Mae hyn yn golygu bod practisau yn mynd i fwy o gostau. Fodd bynnag, nid wyf yn cytuno bod y nodweddion unigryw hyn wedi atal practisau milfeddygol rhag cael gafael ar gymorth gan Lywodraeth Cymru.

Ers i fesurau gael eu rhoi ar waith i reoli'r coronafeirws ym mis Mawrth 2020, mae fy swyddogion, milfeddygon yn Swyddfa'r Prif Swyddog Milfeddygol ac yn Is-adran Entrepreneuriaeth a Busnes Llywodraeth Cymru, wedi bod yn cydweithio'n agos ac wedi bod mewn cysylltiad rheolaidd â'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru yn gyffredinol a changen Cymdeithas Milfeddygol Prydain yn benodol.

Rydym hefyd wedi bod mewn cysylltiad agos â Chymdeithas Frenhinol y Milfeddygon sydd wedi rhoi canllawiau i bractisau milfeddygol sy'n gweithio o dan y mesurau newydd ar gyfer reoli'r coronafeirws, yn ogystal â chynnal arolygon pwysig o effaith y pandemig ar wasanaethau a sefyllfa ariannol practisau milfeddygol. Oherwydd cyfraddau ymateb gwahanol, dim ond ar lefel y DU y mae'r wybodaeth hon wedi bod ar gael, ond credwn ei bod, ar y cyfan, yn gynrychioliadol o'r effeithiau ar bractisau yng Nghymru. Rydym wedi bod yn ystyriol o'r canfyddiadau hyn wrth i ni fynd ati i sôn wrth bractisau milfeddygol yng Nghymru am y cymorth sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru.

Rydym hefyd wedi manteisio i'r eithaf ar ein cydberthynas ddefnyddiol ac unigryw â dau Bartner Darparu Milfeddygol yng Nghymru (sydd rhyngddynt yn cynrychioli'r holl bractisau sy'n gwasanaethu anifeiliaid a ffermir) a Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru (sy'n cynnwys Llywydd presennol Cangen Cymru o Gymdeithas Filfeddygol Prydain) er mwyn deall yr heriau a wynebir gan bractisau milfeddygol a sicrhau eu bod yn deall y cymorth busnes a gynigir gan Lywodraeth Cymru ac yn gallu cael gafael arno.

Drwy ein cyswllt â'r proffesiwn milfeddygol yng Nghymru, rydym wedi ei gyfeirio, ar lafar ac yn ysgrifenedig, at y mesurau cymorth gwahanol sydd wedi bod ar gael yn ystod dau gam gyntaf y Gronfa Cadernid Economaidd ac, yn fwy diweddar, y trydydd cam. Credwn fod practisau milfeddygol bach a mawr wedi gallu cael gafael ar gymorth, os oeddent am wneud hynny.

O dan gamau 1 a 2 o'r Gronfa Cadernid Economaidd, mae cyfanswm o 22 o fusnesau sy'n darparu gwasanaethau milfeddygol wedi cael £357,830 o gymorth ariannol.

Yn ogystal, mae gwasanaeth Busnes Cymru yn parhau i gefnogi practisau milfeddygol a all drefnu sesiynau un-i-un dynodedig â Chynghorydd Busnes Cymru.

Veterinarysupport@businesswales.org.uk

Pysgodfeydd

- 4. Rydych wedi sôn wrth y Pwyllgor y bydd Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth ariannol i fusnesau dyframaethu cymwys drwy'r cynllun Cymorth i Fusnesau Dyframaethu, a ddaeth i ben ar 21 Medi. A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar y niferoedd sydd wedi manteisio ar y cynllun?**

Ni chafwyd unrhyw geisiadau pellach mewn perthynas â'r cynllun.

- 5. Tynnodd Cymdeithas Pysgotwyr Cymru sylw'r Pwyllgor at "gyllid canlyniadol Barnett" y bydd Llywodraeth Cymru yn ei gael oherwydd dyraniadau i gronfa ymateb pysgodfeydd Llywodraeth y DU. A allwch gadarnhau faint y mae Llywodraeth Cymru wedi'i gael a faint o'r cyllid hwn a ddefnyddiwyd i gefnogi pysgodfeydd yng Nghymru?**

Mae Llywodraeth Cymru wedi gwario cyfanswm o £499,670 ar Grant Pysgodfeydd Cymru. Yn ôl Trysorlys EM, gallwn ddisgwyl gael £294,000 o gyllid o ganlyniad i Gronfa Caledi Pysgodfeydd COVID-19 a roddwyd ar waith yn Lloegr. Swm mynegol yw hwn ac

ni chaiff ei gadarnhau nes y bydd Llywodraeth y DU yn cynnal ei phroses Amcangyfrifon Atodol yn gynnwys yn y flwyddyn newydd.

6. A ydych yn bwriadu ymestyn Grant Pysgodfeydd Cymru? Pa gymorth ariannol pellach fydd ar gael er mwyn i bysgotwyr yng Nghymru ddelio ag effeithiau'r pandemig?

Nid oes unrhyw gynlluniau i ymestyn Grant Pysgodfeydd Cymru ar hyn o bryd. Mae cymorth ariannol pellach ar gael i fusnesau pysgota cymwys yng Nghymru drwy drydydd cylch y Gronfa Cadernid Economaidd a'r Cynllun Cymorth Incwm i'r Hunangyflogedig.

7. Soniodd Cymdeithas Pysgotwyr Cymru wrth y Pwyllgor am yr effaith ddifrifol y mae cau marchnadoedd allforio, fel Asia, wedi'i chael ar y sector. Os na chaiff y sefyllfa hon ei datrys yn fuan, pa gamau rydych yn bwriadu eu cymryd neu rydych wedi'u cymryd eisoes i sicrhau bod mwy o fwyd môr yn cael ei fwyta yn y wlad hon?

Yn ystod camau cychwynnol y pandemig, cydweithiodd Llywodraeth Cymru yn agos â phrosiect Menter a Busnes "Porth i'r Plât", a ariennir gan Gronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop, i hyrwyddo gwerthiannau uniongyrchol i'r defnyddiwr, ac mae'n parhau i wneud hynny. Mae Porth i'r Plât yn hyrwyddo bwyd môr o Gymru ar lawer o sianeli cyfryngau cymdeithasol yn uniongyrchol i'r defnyddiwr. Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio gydag Awdurdod Diwydiant y Pysgod Môr i roi cyhoedduswydd i'w hymgyrch 'Caru Bwyd Môr' a hyrwyddo bwyd môr o Gymru. Mae'r Awdurdod hefyd yn rhoi cyngor am ddim i bysgotwyr ar sut i fynd ati i werthu'n uniongyrchol.

8. Mae Llywodraeth y DU wedi sicrhau bod arian ar gael i fusnesau sy'n canolbwyntio ar brosesu a gwerthiannau uniongyrchol. A yw hyn yn rhywbeth rydych wedi'i ystyried ar gyfer Cymru?

Agorodd cynllun costau safonol Cronfa'r Môr a Physgodfeydd Ewrop am ail alwad am geisiadau ar 4 Mai 2020 er mwyn helpu busnesau i ychwanegu gwerth i'w dalfa eu hunain yn ystod pandemig COVID-19. Ymhlith yr eitemau cymwys roedd cyfarpar a fydd yn ychwanegu gwerth at ddalfa, gan gynnwys peiriannau iâ y gellir eu rhoi ar fwrdd cychod, peiriannau pecynnu dan wactod, potiau pysgod cregyn a pheiriannau mygu pysgod pen bwrdd. Pe bai Llywodraeth y DU yn ariannu cronfa gyfatebol yn lle'r un uchod, byddai cymorth ar gyfer prosesu a gwerthiannau uniongyrchol yn rhan o'r ystyriaeth bolisi ar gyfer y gronfa honno.

9. Mae COVID-19 a'r penderfyniad i gau marchnadoedd allforio wedi cael effaith ddifrifol ar y sector. Mae'n wynebu ansicrwydd sylweddol gyda'r posibilrwydd y bydd Brexit yn digwydd heb gytundeb mewn ychydig fisoedd. A allwch roi manylion i'r Pwyllgor ar eich cynlluniau i gefnogi pysgodfeydd a busnesau dyframaethu os bydd Brexit heb gytundeb?

Byddwn yn cysylltu ag allforwyr yn fuan i'w hatgoffa o'r hyn y gallant ei wneud nawr i baratoi ar gyfer diwedd Cyfnod Pontio'r UE. Bydd y llythyrau yn nodi gofynion allweddol, yn darparu dolenni i adnoddau ar-lein ac yn cynnig gwasanaeth ffonio'n ôl i gynnig cymorth gan swyddogion Llywodraeth Cymru.

Bydd angen Tystysgrifau Dalfeydd y DU ar gyfer allforio pysgod gan y Gwasanaeth Allforio Pysgod ni waeth beth fydd canlyniad unrhyw negodiadau sy'n mynd rhagddynt. Er mwyn helpu busnesau i baratoi, rydym yn rhoi cyfle iddynt gofrestru ar gyfer y

gwasanaeth nawr os nad ydynt wedi gwneud hynny eisoes. Wedi hyn, byddwn yn dechrau cam profi ac ymgyfarwyddo ym mis Tachwedd lle y bydd allforwyr yn gallu dechrau defnyddio'r system ddigidol (mewn modd 'dymi'). Bydd y system yn mynd yn fyw ar ddiwedd mis Rhagfyr.

Er mwyn sicrhau bod llai o anghysondeb rhwng y data a nodir ar Dystysgrif Dalfa a'r data a nodir mewn unrhyw ddogfennaeth pysgodfeydd arall (y caiff y data eu dilysu yn ei herbyn), mae gohebiaeth yn cael ei dosbarthu i bysgotwyr a'r rhai sy'n prynu ac yn gwerthu pysgod i'w hatgoffa am bwysigrwydd cofnodi data yn gywir a'u cyflwyno'n brydlon.

Er mwyn helpu allforwyr sy'n ei chael hi'n anodd gwneud cais am dystysgrif dalfa, bydd cymorth ar gael gan ganolfannau galwadau. Bydd busnesau nad ydynt yn gallu cwblhau'r broses gofrestru ar-lein, neu y mae angen cymorth digidol arnynt, yn gallu cofrestru dros y ffôn o ganol mis Tachwedd.

Erbyn hyn, mae gwasanaeth 'Export Health Certificate On-line' yn fyw hefyd ar gyfer cofrestriadau ac anogir busnesau i gofrestru'n gynnar er mwyn paratoi.

Mae weminarau DEFRA ar barodrwydd masnachwyr yn cael ei hyrwyddo ymhlith pysgotwyr, dyframaethwyr ac allforwyr yng Nghymru. Mae'r weminarau hyn ar gael i'r diwydiant ym mhob un o'r Gweinyddiaethau Datganoledig a Dibyniaethau'r Goron. Mae cyflwyniadau a dogfennau cwestiynau cyffredin ar gael a bydd swyddogion yn rhannu'r rhain â'r rhai na allant fynychu'n bersonol.

Mae cymorth ariannol yn amodol ar gyllid gan Lywodraeth y DU i fynd i'r afael â'r effaith os bydd y DU yn gadael yr UE heb gytundeb masnach, yn enwedig yn erbyn cefndir pandemig COVID-19 sy'n esblygu.

Ysgrifennodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd at y Canghellor ar 21 Hydref yn nodi'r hyn rydym yn ymfyn gan Lywodraeth y DU o ran materion cyllidol yr UE cyn i'r Adolygiad o Wariant gael ei gwblhau. Mae hyn yn cynnwys sicrhau ein bod yn cael ein cyllido'n briodol i gefnogi trosglwyddiad diffwdan wrth i'r DU adael yr UE.

Bwyd a Diod

10. A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar drafodaethau rydych yn eu cael neu rydych yn bwriadu eu cael gyda swyddogion cyfatebol Llywodraeth y DU ynghylch y cynigion i wneud newidiadau i'r Rhyddhad i Fragwyr Bach?

Mae'r Rhyddhad i Fragwyr Bach, a gyflwynwyd yn 2002, yn rhoi gostyngiad oddi ar filiau tollau cwrw i fragdai annibynnol bach. Nid yw'n fater datganoledig ac nid ymgyngorwyd â Llywodraeth Cymru ar unrhyw newidiadau arfaethedig.

11. Soniodd Athrofa Ymchwil Lleuedd Cynaliadwy Prifysgol Caerdydd wrth y Pwyllgor fod busnesau wedi gweld cynnydd cyflym yn y galw am gynnyrch a dyfir yng Nghymru ymhlith defnyddwyr yn ystod pandemig COVID-19. Dywedodd y Rhwydwaith Bwyd Agored wrthym fod cynnydd o 850% wedi'i weld yn y trosiant drwy ffryntiadau siopau'r Rhwydwaith ledled Cymru ers dechrau'r pandemig. Pa gamau rydych yn eu cymryd i sicrhau bod modd troi cynnydd o'r fath yn newidiadau hirdymor yn y ffordd y mae pobl yn bwytia/yfed?

Mae'r sector bwyd a diod wedi wynebu heriau nas gwelwyd o'r blaen ac mae wedi ymateb mewn sawl ffordd er mwyn sicrhau bod cynnyrch yn parhau i gyrraedd

cwsmeriaid. Mae pob manwerthwr, boed yn lleol neu'n genedlaethol, wedi chwarae rôl allweddol wrth sicrhau bod pobl wedi gallu cael bwyd, gan addasu'n gyflym drwy gyflwyno gwasanaethau dosbarthu ar-lein. Mae cynhyrchwyr hefyd wedi dechrau gwerthu cynnyrch yn uniongyrchol dros y rhyngwyd. Mae'r ffaith bod amrywiaeth o fanwerthwyr a sianeli siopa ar gael yn gryfder ac yn cynnig dewis i ddefnyddwyr. Yr hyn sy'n bwysig yw bod y cynnyrch o ansawdd da, yn fforddiadwy, yn dod o gadwyn gyflenwi sy'n gwella cynaliadwyedd a llesiant, ac yn ychwanegu gwerth at y gadwyn gyflenwi. Nid yw'r un model manwerthu yn well na'r lleill ohono'i hun.

Ar 30 Gorffennaf, ar y cyd â Bwrdd Diwydiant Bwyd a Diod Cymru, lansiais gyfres o gamau gweithredu a fyddai'n helpu'r diwydiant bwyd a diod yng Nghymru i ymadfer yn sgil effeithiau COVID-19.

Amlinellais gyfres o feysydd â blaenoriaeth a fyddai'n helpu'r sector, gan gynnwys:

- monitro gwybodaeth, data a thueddiadau'r farchnad er mwyn rhagweld newid a sefyllfa'r sector;
- darparu cyngor busnes ymarferol sy'n hanfodol er mwyn goroesi;
- darparu cyngor a chymorth i ddatblygu sianeli gwerthu ar-lein;
- buddsoddi'n benodol mewn pobl a thechnoleg er mwyn adeiladu cydnerthedd busnesau;
- cynnal presenoldeb masnach byd-eang drwy ymgysylltiad rhithwir ac yn ein digwyddiad allweddol, Blas Cymru, i'w gynnal ym mis Hydref 2021.

Bydd y camau gweithredu a gyhoeddwyd yn rhoi ffocws byrdymor, gan dargedu cymorth ar gyfer y sector dros y misoedd nesaf tan yr haf nesaf. Byddant yn gamau pontio rhwng y strategaeth gyfredol, Tuag at Dwf Cynaliadwy, a ddaw i ben yn 2020, a'r strategaeth newydd sydd wrthi'n cael ei datblygu.

Ansawdd Aer

- 12. Gwnaethoch sôn wrth y Pwyllgor bod lefelau rhai llygryddion wedi gostwng yn sylweddol yn ystod deufis cyntaf y cyfyngiadau symud ond bod lefelau llygryddion eraill wedi cynyddu yn ôl pob golwg ar yr un pryd. A allwch roi rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor am y mater hwn, yn enwedig y meysydd hynny lle y gwelwyd cynnydd mewn llygryddion? A ellir dysgu unrhyw wersi o'r amrywiant hwn, yn eich barn chi?**

Mae asesiadau cynnar o ocsidau nitrogen (NO a NO₂, neu NO_x), deunydd gronynnol (PM₁₀ a PM_{2.5}) ac osôn ar lefel y ddaear (O₃) yn dangos darlun cymhleth. Yn ystod deufis cyntaf y cyfyngiadau symud a ddechreuodd ym mis Mawrth, gostyngodd lefelau rhai llygryddion yn sylweddol (e.e. ocsidau nitrogen). Roedd hyn yn gyson â'r ffaith bod llai o draffig. Fodd bynnag, cynyddodd lefelau llygryddion eraill (e.e. deunydd gronynnol mân ac osôn).

Ymddengys bod y cysylltiadau rhwng crynodiadau atmosfferig a'r gweithgarwch allyriadau sylfaenol ar gyfer ocsidau nitrogen trefol a thrafnidiaeth ffordd yn gadarn, ond nid oes unrhyw ddata ar allyriadau a gweithgarwch ar gael ar hyn o bryd ar gyfer llygryddion a phrosesau eraill. Gwelwyd gostyngiad cymedrig o 36% mewn NO₂, gyda'r gostyngiad mwyaf mewn lleoliadau wrth ymyl y ffordd. Gwelwyd newidiadau sylweddol yn ystod y dydd hefyd wrth i batrymau ac ymddygiadau teithio newid.

Gwelwyd cynnydd o 18% mewn osôn ar gyfartaledd. Y rheswm am y cynnydd mewn O3 trefol yw'r ffaith bod y gostyngiadau mewn allyriadau NO sylfaenol yn lleihau'r O3 a gollir drwy adweithio ag NO. Dangosir hyn gan y cynnydd lleol amlwg mewn osôn ar safleoedd traffig a threfol.

Arweiniodd amodau meteorolegol at lefelau uwch o ddeunydd gronynnol mân trawsffiniol (PM2.5) yn ystod y cyfyngiadau symud o gymharu â'r cyfartaledd mewn cyfnodau cyfatebol yn ystod blynyddoedd blaenorol. Arweiniodd hyn at grynodiadau cyffredinol llawer uwch o PM2.5 ar gyfartaledd. Fodd bynnag, mae'r asesiad yn awgrymu na chafwyd newid sylweddol yn y cyfraniad lleol at grynodiadau PM2.5, a bod rhai gostyngiadau bach iawn mewn lefelau PM10 uwchlaw cefndir yn debygol.

Mae'n debygol bod lefelau llygryddion aer wedi newid yn sylweddol mewn sawl sector ond, ac eithrio'r gostyngiad a welwyd mewn gweithgarwch trafndiaeth, dim ond swm cyfyngedig o ddata sydd ar gael o hyd ar gyfer gweithgarwch ac allyriadau.

Dangosodd yr asesiad y cyfraniad sylweddol y mae trafndiaeth ffordd yn ei wneud at lygredd aer lleol a rhoddodd rywfaint o syniad o'r cyfleoedd a'r rhwystrau sy'n wynebu datblygiadau polisi posibl yn y dyfodol.

Rydym yn parhau i ymchwilio i effeithiau ymyriadau COVID-19 ar ansawdd aer wrth i ddata tymor hwy ddod ar gael. Bydd y canfyddiadau yn llywio'r broses o reoli llygredd aer ledled Cymru a datblygu polisïau, deddfwriaeth a thargedau yn y dyfodol.

Yn y sefyllfa hon sy'n newid yn gyflym, rhagwelir y bydd corff mawr o lenyddiaeth wyddonol a adolygwyd gan gymheiriaid ar gael yn nes ymlaen yn 2020 a thu hwnt. Bydd hyn yn helpu i roi mwy o sicrwydd ynghylch y casgliadau y daethpwyd iddynt hyd yma a gall helpu i roi cipolwg pellach, gan gynnwys achosion sylfaenol y newidiadau a welwyd a'r goblygiadau tebygol ar gyfer amlygiad dynol ac amgylcheddol.

13. A allwch roi diweddariad ar y canlynol:

- **unrhyw drafodaethau rydych wedi'u cael â Llywodraeth y DU ynghylch cyfyngu ar werthu tân gwyllt a'r defnydd a wneir ohono,**
- **canlyniad y gwaith a wnaed gan swyddogion ar draws adrannau i nodi ble y dylai Llywodraeth Cymru ganolbwyntio ei hymdrechion fwyaf er mwyn lleihau effaith negyddol tân gwyllt ar bobl ac anifeiliaid?**

Gweinidogion Llywodraeth y DU sydd â'r pŵer i wneud rheoliadau yng Nghymru a Lloegr o dan Ddeddf Tân Gwyllt 2003, a chaiff materion sy'n ymwneud â diogelwch a safonau cynnyrch eu cadw yn ôl o dan Ddeddf Llywodraeth Cymru.

Yn gynharach eleni, ysgrifennais ar y cyd â'r Dirprwy Weinidog Tai a Llywodraeth Leol at y Gweinidog hwnnw yn yr Adran Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol (BEIS) sy'n bennaf cyfrifol am reoliadau tân gwyllt. Yn ein llythyr, gwnaethom annog Llywodraeth y DU i ymateb yn gryf i argymhellion a wnaed mewn adroddiad diweddar gan Bwyllgor Deisebau Tŷ'r Cyffredin ar dân gwyllt. Ymhlith yr argymhellion a wnaed roedd cefnogi adolygiad tystiolaeth o effeithiau sŵn tân gwyllt ar anifeiliaid, ystyried rhoi pwerau cryfach i awdurdodau lleol a chydweithio ar draws gweinyddiaethau i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd.

Cynigiwyd y dylai Gweinidogion yng Nghymru, Lloegr a'r Alban gyfarfod i drafod tân gwyllt. Fodd bynnag, cyn y gallai hynny gael ei drefnu, penodwyd Gweinidog newydd i

gymryd lle'r Gweinidog BEIS cyfrifol fel rhan o'r broses o ad-drefnu'r cabinet a chafodd gwaith yn y maes hwn ei ohirio yn sgil pandemig COVID-19.

Erbyn hyn, mae ymateb Llywodraeth y DU i adroddiad y Pwyllgor Deisebau wedi cael ei gyhoeddi:

<https://publications.parliament.uk/pa/cm5801/cmselect/competitions/242/24202.htm>

Mae fy swyddogion yn gweithio gyda swyddogion yn Swyddfa Diogelwch a Safonau Cynnyrch BEIS ar sail yr ymrwymadau a wnaed yn ymateb Llywodraeth y DU i'r Pwyllgor Deisebau. Yn ddiweddar, aethant ati i ddsbarthu deunyddiau cyhoeddusrwydd dwyieithog i bob awdurdod lleol yng Nghymru i'w defnyddio ar eu gwefannau a'u cyfryngau cymdeithasol gyda'r nod o godi ymwybyddiaeth y cyhoedd a hyrwyddo defnydd cyfrifol o dân gwyllt. <https://www.gov.uk/guidance/consumer-safety-awareness-campaigns-materials#fireworks-campaign>

Rwy'n ymwybodol iawn o farn nifer mawr o aelodau'r cyhoedd ar dân gwyllt swnllyd a'i effaith ar fywyd gwyllt, anifeiliaid anwes ac anifeiliaid a ffermir. Mae un o'r dogfennau yn ymdrin yn benodol â chadw pobl ac anifeiliaid sydd gerllaw yn ddiogel.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/927386/6.6888_BEIS_OPSS_Fireworks_campaign_2020_Animal_leaflet_V5_PRINT.pdf.

Mae swyddogion yn parhau i weithio gyda rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys Awdurdodau Lleol a'r Gweinyddiaethau eraill i sicrhau bod y neges hon yn cael ei rhannu ledled Cymru.

Gyda'r cyfyngiadau ar ddigwyddiadau ac aelwydydd yn cymysgu, bydd hwn yn dymor tân gwyllt gwahanol iawn. Bydd fy swyddogion yn gwahodd awdurdodau lleol ledled Cymru i rannu eu profiadau er mwyn nodi sut mae cwynion ynghylch defnydd preifat o dân gwyllt yn 2020 yn cymharu â blynyddoedd blaenorol. Gall unrhyw ymddygiad newydd a welir yn sgil y pandemig gryfhau neu wanhau'r achos dros osod unrhyw gyfyngiadau yn y dyfodol, ac edrychaf ymlaen at glywed barn swyddogion rheng flaen dros y misoedd nesaf.

Adferiad Gwyrdd/Glas a Newid yn yr Hinsawdd

14. A wnewch chi ymrwymo i sicrhau bod materion morol yn rhan ganolog o unrhyw adferiad "gwyrdd"? A allwch roi enghreifftiau o sut y caiff hyn ei gyflawni?

Mae materion morol yn cael eu hystyried fel rhan o'r adferiad gwyrdd drwy fewnbwn cydgysylltiedig a roddir i'n Tasglu Adferiad Gwyrdd gan Grŵp Cynghori a Gweithredu Cymru ar Faterion Morol. Mae Cadeirydd y Grŵp, sy'n aelod o'r Tasglu Adferiad Gwyrdd, wedi bod yn cydweithio ag aelodau'r grŵp cynghori sy'n ymrwymedig i gynllunio a chefnogi'r broses o gyflwyno pecyn ysgogi adferiad glas integredig.

15. Rydych wedi sôn wrth y Pwyllgor eich bod yn aros am adroddiad ar y gwaith y mae Syr David Henshaw wedi bod yn ei arwain ar yr adferiad gwyrdd/glas. A wnewch chi ddiweddarau'r Pwyllgor ar ganlyniadau'r gwaith hwn cyn gynted â phosibl?

Rwyf wedi cael gwybod bod disgwyl i adroddiad Syr David Henshaw ar yr Adferiad Gwyrdd gael ei gyhoeddi'n fuan. Rhoddaf ddiweddariad i'r Pwyllgor ar ganlyniadau'r gwaith ar ôl i mi ystyried yr adroddiad a'i argymhellion.

Amaethyddiaeth a Diogelwch Bwyd

16. Gwnaethoch sôn wrth y Pwyllgor bod grŵp rhanddeiliaid cadwyni cyflenwi bwyd-amaeth yr UE wedi cyfarfod am y tro cyntaf yn ddiweddar. A allwch roi rhagor o fanylion am ddiben y grŵp a'i aelodau?

Yn dilyn llwyddiant y Grŵp Cydnerthedd Amaethyddol ac ymgynghoriad byr â rhanddeiliaid (o fewn Llywodraeth Cymru a'r tu allan iddi), mae Llywodraeth Cymru wedi penderfynu mynd ati i sefydlu Grŵp Rhanddeiliaid Cadwyni Cyflenwi Bwyd-amaeth Pontio'r UE.

Bydd y Grŵp, a fydd yn gweithio fel "braich weithredol" i'r Grŵp Bord Gron Gweinidogol ac yn defnyddio'r un fformat a weithiodd mor dda ar gyfer COVID, yn trafod canlyniadau gadael yr UE ac yn nodi atebion posibl.

Nod y Grŵp yw ymgysylltu â sefydliadau allweddol er mwyn cynllunio cyfeiriad strategol ar gyfer Cymru wrth iddi adael yr UE, yn enwedig ei diwydiant amaethyddol; llywio cyfeiriad a sicrhau bod y sefydliadau gwahanol yn meddwl ac yn cyfathrebu mewn ffordd gyson; cefnogi'r broses o gyflawni agenda Llywodraeth Cymru ar gyfer cefnogi cadwyni cyflenwi bwyd-amaeth Cymru wrth iddi adael yr UE, gyda golwg ar ail-lunio'r strategaeth ar gyfer ffermio yng Nghymru.

Cynhaliwyd pedwar cyfarfod hyd yma a chynhelir un arall ar 6 Tachwedd.

17. Dywedodd Athrofa Ymchwil Lleuedd Cynaliadwy Prifysgol Caerdydd wrth y Pwyllgor fod Cymru yn dibynnu ar fewnforion ar gyfer 95% o'i ffrwythau a'i llysiau ffres ar hyn o bryd. Pa waith paratoadol sydd wedi cael ei wneud i sicrhau, os bydd Brexit heb gytundeb, y gall cynhyrchwyr bwyd domestig gamu i mewn i lenwi unrhyw fylchau yn y gadwyn cyflenwi bwyd? A wnewch chi ymrwymo i gyflwyno cynllun i gynyddu'r defnydd a wneir o fwyd a gynhyrchir yn ddomestig os daw'n fwy anodd i fewnforio bwyd?

Ysgrifennais at yr Ysgrifennydd Gwladol yn DEFRA ar 14 Hydref ynghylch diwedd y cyfnod pontio, a'i effaith bosibl ar gyflenwadau bwyd. Er bod bwyd yn fater datganoledig, atgoffais yr Ysgrifennydd Gwladol bod y ffordd y mae cadwyni cyflenwi yn gweithio ac felly cynlluniau wrth gefn i fynd i'r afael â risgiau i gyflenwadau bwyd, yn golygu bod ein ffiniau mewnol ar y cyfan yn llai pwysig na ffactorau a phenderfyniadau a wneir gan Lywodraeth y DU sy'n effeithio ar ffin allanol y DU a'r fasnach rhyngddi â'r byd.

Mae'r broses o gynllunio ar gyfer diwedd y cyfnod pontio yn mynd rhagddi. Felly hefyd y gwaith o ymgysylltu â'r sector yng Nghymru a gweithgarwch ymgysylltu drwy strwythurau cenedlaethol fel Fforwm y Diwydiant Cydnerthedd Bwyd, y Pwyllgor Cyswllt ar Argyfyngau Cadwyni Cyflenwi a Fforwm Manwerthu'r DU.

Cafodd cadwyn cyflenwi bwyd a diod eu profi mewn ffyrdd digynsail gan bandemig COVID-19, a phrofwyd eu bod yn gydnherth. Llwyddodd cynhyrchwyr, cyfanwerthwyr a manwerthwyr i addasu'n gyflym i'r galw newidiol, gan gymryd camau i ddod o hyd i ddewisiadau amgen lle y bo angen. Bydd y camau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru i helpu'r sector i ymadfer yn sgil effeithiau'r pandemig, ynghyd â'n gweledigaeth strategol a'n cenhadaeth, yn gymorth i'r sector os bydd unrhyw amharu ar y gadwyn cyflenwi bwyd ar ddiwedd y cyfnod pontio.

18. Sut mae pandemig COVID-19 wedi effeithio ar y ffordd rydych yn mynd ati i lunio polisiau bwyd yng Nghymru? Rhowch enghreifftiau.

Yn sgil y pandemig, mae Llywodraeth Cymru wedi cynyddu ei chapasiti i gasglu gwybodaeth er mwyn cefnogi'r broses o ddatblygu polisiau a rhoi cymorth i fusnesau. Mae gweithgarwch ymgysylltu eang â Bwrdd Diwydiant Bwyd a Diod Cymru, rhwydweithiau clwstwr a chyswllt â chwmnïau unigol drwy reolwyr datblygu busnes. Rydym wedi cyhoeddi Cynllun Adfer sy'n cynnwys 11 o bwyntiau ffocws i gefnogi'r diwydiant yn ystod y flwyddyn nesaf heb golli golwg ar uchelgeisiau strategol tymor hwy.

O ran gwaith hyrwyddol, lansiodd ymgyrch #CaruCymruCaruBlas dros fisoedd yr haf. Roedd yr ymgyrch farchnata ddigidol hon, a oedd yn annog siopwyr i ddangos eu 'cariad' tuag at gynnyrch y diwydiant bwyd a diod yng Nghymru, yn ganlyniad i gydweithio ar draws y diwydiant a rhwng clystyrau, gan gynnwys Cywain, NFU Cymru, HCC, Tyfu Cymru a Bwrdd Diwydiant Bwyd a Diod Cymru. Ymgyrch dridiau ydoedd a gynhaliwyd yn ystod misoedd yr haf. Cymerodd dros 110 o gynhyrchwyr ran ac amcangyfrifwyd ei bod wedi cyrraedd 1,500,000 o ddefnyddwyr.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi ymgymryd â mwy o weithgarwch cyfathrebu i hyrwyddo'r sector. Er enghraifft, cynhaliais weminar ar y cyd â'r Bwrdd i lansio'r Cynllun Adfer, ac rydym yn cyhoeddi cylchlythyrau rheolaidd.

Er mai adferiad byrdymor yw'r ffocws ar hyn o bryd, ni fyddwn yn colli golwg ar ein huchelgeisiau hirdymor. Fel y gwŷr y Pwyllgor, cynhaliodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad yn 2019 ar strategaeth newydd ar gyfer y sector bwyd a diod yng Nghymru, a chafodd y weledigaeth a'r genhadaeth arfaethedig groeso mawr. Mae Llywodraeth Cymru a Bwrdd Diwydiant Bwyd a Diod Cymru yn parhau'n ymrwymedig i'r uchelgeisiau hirdymor hyn.

Pan fydd yr amser yn iawn, bydd y llywodraeth yn cymeradwyo'r cynigion ac yn eu cyhoeddi.

Y camau gweithredu byrdymor a thymor canolig a ddisgrifir yng Nghynllun Adfer COVID-19 yw'r camau cyntaf ar y llwybr i'r weledigaeth a'r genhadaeth a ddisgrifir yn yr ymgynghoriad.

19. A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar bolisiau Llywodraeth Cymru ar randiroedd?

Mae Llywodraeth Cymru wedi gofyn i Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol (a ariennir gan Lywodraeth Cymru ar hyn o bryd i ddarparu Gwasanaeth Cynghori ar Dir Cymunedol) gynnal ymarfer casglu data er mwyn:

- nodi nifer y rhandiroedd a'r gofodau tyfu cymunedol, eu dosbarthiad a hyd y rhestrau aros;
- nodi'r prif rwystrau i gynyddu'r cyflenwad;
- mapio'r ddarpariaeth rhandiroedd yn erbyn y galw amdanynt.

Yn ôl y gwaith ymchwil, roedd amrywiaeth eang o ran y ddarpariaeth ond roedd y mwyafrif o'r safleoedd yn llawn ac roedd gan lawer ohonynt restrau aros hir. Cynhaliwyd arolwg cyflym dilynol ym mis Medi i nodi effaith COVID-19 ar y galw am rhandiroedd. Nodwyd bod cynnydd sylweddol yn y galw amdanynt. Mae'r wybodaeth hon yn cael ei defnyddio i gynnal treialon peilot mewn ardaloedd Awdurdod Lleol lle mae mwy o alw heb ei fodloni, gan helpu i sicrhau bod mwy o rhandiroedd a chynlluniau tyfu cymunedol eraill ar gael.

Mae prosiect arall, Orchard for Wales, yn gweinyddu cronfeydd cyfalaf i gefnogi prosiectau tyfu cymunedol ledled Cymru. Ei nod yw cynyddu nifer y coed ffrwythau a'r llwyni a blennir, gan gyfrannu at y carbon a ddelir, gwella bioamrywiaeth a chynhyrchu ffynhonnell bwyd iach.

Hefyd eleni, lansiodd Llywodraeth Cymru ei rhaglen 'Lleoedd Lleol ar gyfer Natur' a oedd yn canolbwyntio ar 'fesurau cymedrol' mewn ardaloedd o amddifadedd, ardaloedd trefol ac ardaloedd o gwmpas trefi ac ardaloedd lle na cheir fawr ddim mynediad i natur, os o gwbl. Nod y rhaglen yw atal a gwyrddroi'r dirywiad mewn natur ac mae'n cynnwys cyflwyno prosiectau i gynyddu gweithgarwch tyfu cymunedol.

Ochr yn ochr â'r prosiectau hyn, mae Ffermydd a Gerddi Cymdeithasol wedi adolygu'r canllawiau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2016 ar gyfer Rhandiroedd Traddodiadol a Phrosiectau a Arweinir gan y Gymuned ac wedi llunio canllawiau wedi'u diweddarau. Mae'r rhain yn cael eu hadolygu a'u paratoi i'w cyhoeddi ar hyn o bryd, a disgwylir iddynt gael eu cyhoeddi erbyn diwedd y flwyddyn.

Yn dilyn ymgynghoriad yn 2019 ar gyflwyno hawliau datblygu a ganiateir ar gyfer rhandiroedd, mae Llywodraeth Cymru wrthi'n llunio deddfwriaeth newydd a fydd yn caniatáu gosod siediau a/neu dai gwydr ar rhandiroedd, yn amodol ar feini prawf maint. Y nod yw cyflwyno'r ddeddfwriaeth hon yn ystod y cyfnod presennol.

20. Gwnaethoch sôn wrth y Pwyllgor bod COVID-19 wedi dangos i chi faint yn fwy o drafodaethau y dylech fod yn eu cael gydag archfarchnadoedd. A allwch roi diweddariad ar y cyfarfodydd a drefnwyd â chynrychiolwyr archfarchnadoedd hyd at y Nadolig 2020?

Ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor, rwyf wedi bod yn cyfarfod â manwerthwyr yn fisol. Rwy'n bwriadu parhau i gynnal y cyfarfodydd hyn o leiaf unwaith y mis am y tro ac, os bydd materion penodol yn codi, gellir cynnal mwy o gyfarfodydd os bydd angen.

Rwyf hefyd wedi gofyn i'r Ysgrifennydd Gwladol yn DEFRA ailgychwyn y cyfarfod a gynhaliwyd â manwerthwyr ledled y DU pan roedd y pandemig ar ei anterth yn gynharach eleni.

Mae fy swyddogion yn mynychu nifer o gyfarfodydd wythnosol neu bythefnosol fel Fforwm y Diwydiant Cydnerthedd Bwyd, Pwyllgor Cyswllt ar Argyfyngau Cadwyni Cyflenwi a Fforwm Manwerthu'r DU, ac rwy'n cael diweddariadau rheolaidd ganddynt.

Llygredd Plastig a Gadael Sbwriel

- 21. Dywedodd y Gymdeithas Cadwraeth Forol wrthym ei bod yn disgwyl i lefelau llygredd ar draethau yng Nghymru gynyddu dros fisoedd yr haf o ystyried mai dim ond rhai cyfleoedd sydd gan sefydliadau fel ei sefydliad nhw erbyn hyn i ddefnyddio gwirfoddolwyr ymroddedig i lanhau traethau, ynghyd â'r cynnydd cyffredinol sy'n debygol o gael ei weld mewn gwyliau arfordirol yn y DU. Pa asesiad rydych wedi'i wneud o unrhyw gynnydd mewn llygredd morol o ganlyniad i hyn?**

Ers dechrau'r pandemig, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio'n agos gyda'n rhwydwaith o randdeiliaid, fel y Bartneriaeth Moroedd Glân, i drafod materion posibl fel hyn.

Erys iechyd y cyhoedd yn flaenoriaeth yng Nghymru a than yn ddiweddar (y cyfnod atal byr cyfredol) mae'r cyngor ar gasglu sbwriel ar draethau wedi newid. Y cyngor a roddwyd gan lechyd Cyhoeddus Cymru i grwpiau sy'n glanhau traethau oedd bod modd iddynt ailafael yn eu gweithgareddau ond y dylent gadw at ganllawiau llym COVID-19 fel cadw pellter cymdeithasol, golchi dwylo yn rheolaidd a pheidio â chynnwys mwy o bobl nag a ganiateir mewn grwpiau.

Mae'r rhan fwyaf o Awdurdodau Lleol yn parhau i weithio gyda grwpiau gwirfoddol sy'n casglu sbwriel oddi ar draethau. Fodd bynnag, maent yn awyddus i sicrhau bod digwyddiadau o'r fath yn cael eu cadw mor lleol â phosibl, gan annog pobl i beidio â theithio pellteroedd hir.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal dwy ymgyrch wahanol ar y cyfryngau cymdeithasol i godi ymwybyddiaeth ac atgoffa'r rhai sy'n ymweld â Chymru i waredu eu sbwriel mewn ffordd gyfrifol – ar ein traethau ac mewn cyrchfannau mewndirol fel ein Parciau Cenedlaethol.

Er bod rhai arwyddion cynnar yn awgrymu y gall fod cynnydd mewn rhai eitemau o sbwriel, fel cyfarpar diogelu personol, nid yw hyn yn systemig ledled Cymru ac mae'n rhy gynnar ar hyn o bryd i nodi effaith COVID-19 ar ein traethau.

Materion Eraill

- 22. Mae sawl un o randdeiliaid y Pwyllgor wedi cael budd o Gronfa Ymateb COVID-19 Trydydd Sector Llywodraeth Cymru. Pa drafodaethau rydych wedi'u cael gyda'r sector am unrhyw gymorth ariannol pellach y bydd ei angen unwaith y daw trefniadau ffyrlo i ben?**
- 23. Yn ôl yr hyn a ddywedodd Cyswllt Amgylchedd Cymru wrth y Pwyllgor, bydd llawer o elfennau o agenda Twf Amgylcheddol Llywodraeth Cymru yn dibynnu ar waith elusennau, ac mae llawer o brosiectau cadwraeth a chymunedol yn bartneriaethau rhwng asiantaethau'r Llywodraeth a chymdeithas sifil. Aeth ymlaen i ddweud y bydd colledion ariannol parhaus yn llesteirio gallu elusennau i gyflawni gwaith gwella cadwraeth a seilwaith hanfodol. Pa ystyriaeth rydych wedi'i rhoi i'r effaith y bydd hyn yn ei chael ar y broses o gyflawni polisïau Llywodraeth Cymru ar yr amgylchedd a newid yn yr hinsawdd?**

Rwy'n ymwybodol iawn o'r effaith y mae'r argyfwng hwn yn ei chael ar elusennau a'r trydydd sector ledled Cymru. Rydym yn cydnabod y gwaith pwysig y mae cyrff anllywodraethol amgylcheddol yn ei wneud dros yr amgylchedd a'r heriau sy'n eu hwynebu ar hyn o bryd. Rwyf wedi cyfarfod â Cyswllt Amgylchedd Cymru a chyrrff anllywodraethol amgylcheddol eraill yn uniongyrchol, ac maent yn rhan o'm grŵp bord gron Gweinidogol sy'n rhoi diweddariadau rheolaidd i mi.

Mae fy swyddogion wedi bod yn cyfarfod â chyrrff anllywodraethol amgylcheddol a phartneriaid eraill yn rheolaidd er mwyn deall y risg y gallai COVID ei pheri wrth i ni geisio cyflawni ein huchelgeisiau i atal a gwyrddroi colledion o ran bioamrywiaeth a mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd. Ymhlith y camau a gymerwyd gennyf i liniaru'r risg hon mae cyflwyno cynlluniau grant, fel adfer safleoedd Natura 2000, sydd wedi galluogi cyrrff anllywodraethol amgylcheddol a phartneriaid eraill i weithredu unwaith eto ac ymgymryd â gwaith cadwraeth hanfodol a gynlluniwyd. Rwyf hefyd wedi rhoi arian ychwanegol i Cyfoeth Naturiol Cymru i helpu cyrrff anllywodraethol amgylcheddol i ailagor y safleoedd y bu'n rhaid eu cau ar ôl cyfyngiadau symud cychwynnol COVID. Mae rhaglenni parhaus, fel Lleoedd Lleol ar gyfer Natur, hefyd wedi galluogi cyrrff anllywodraethol amgylcheddol a phartneriaid eraill i ddatblygu mannau gwyrdd ar gyfer cymunedau ledled Cymru.

Gall cyrrff anllywodraethol amgylcheddol hefyd gynnig y pecynnau cymorth a gynnigir gan Lywodraeth Cymru gan gynnwys Cronfa Cadernid y Trydydd Sector. Mae'r pecyn cymorth hwn wedi darparu cymorth ariannol uniongyrchol i dalu biliau a helpu gyda llif arian parod. Mae fy swyddogion hefyd yn gweithio gyda chyrrff anllywodraethol amgylcheddol i feithrin gallu a chydnerthedd yn y sector, lliniaru'r risg i'n bioamrywiaeth a'n huchelgeisiau o ran newid yn yr hinsawdd, a sicrhau bod gennym bartneriaid cyflawni cryf.

Fframweithiau Cyffredin

24. A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar ddatblygu Fframweithiau Cyffredin sy'n rhan o gylch gwaith y Pwyllgor, gan gynnwys pryd y bydd fframweithiau dros dro ar gael er mwyn i'r Senedd graffu arnynt?

Ysgrifennais atoch ar 13 Hydref 2020 i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i chi ar fframweithiau cyffredin yn fy mhortffolio, gan gynnwys canlyniad yr ymarfer ailddosbarthu diweddar a gynhaliwyd gan bedair llywodraeth y DU.

Roedd fy llythyr yn nodi'r trefniadau ar gyfer datblygu'r fframweithiau yn unol â'r cynllun cyflawni diwygiedig. Tynnwyd sylw at y nod sef y bydd pob fframwaith, erbyn diwedd 2020, wedi sicrhau o leiaf Gytundeb Amlinellol Fframwaith sydd wedi derbyn cadarnhad dros dro gan Weinidogion ac sy'n weithredol ar ffurf ddrafft. Fframweithiau dros dro fydd y rhan fwyaf o'r fframweithiau yn fy mhortffolio ac mae gwaith yn mynd rhagddo ym mhob maes.

Disgwylir y bydd y priod ddeddfwrfeydd yn craffu'n llawn ar y fframweithiau dros dro yn ystod 2021.

Fel y gwyddoch, mae Fframwaith y Cynllun Masnachu Allyriadau yn cael ei gyflwyno fel fframwaith llawn cyn diwedd 2020 ac felly mae'r Senedd yn craffu arno eisoes.

25. A ydych yn fodlon ar y broses sydd ar waith ar gyfer datblygu a chymeradwyo Fframweithiau Cyffredin? A oes gennych unrhyw bryderon penodol mewn perthynas ag unrhyw un o'r fframweithiau o fewn eich cylch gwaith?

Rwy'n fodlon ar y broses sydd ar waith ar gyfer datblygu a chymeradwyo fframweithiau yn fy mhortffolio. Er bod yr amserlen yn heriol iawn o hyd, yn enwedig o ystyried effaith COVID-19 ar adnoddau, mae swyddogion ym mhob llywodraeth yn parhau i gydweithio ar fframweithiau yn unol â'r cynllun cyflawni diwygiedig.

Egwyddorion a Llywodraethu Amgylcheddol

- 26. A allwch roi diweddariad i'r Pwyllgor ar drafodaethau a gafwyd â Llywodraeth y DU er mwyn sicrhau bod Bil Amgylchedd Llywodraeth y DU yn cael ei ddiwygio i wneud darpariaeth ar gyfer cydweithio rhwng Swyddfa Diogelu'r Amgylchedd ac unrhyw gorff llywodraethu amgylcheddol cyfatebol?**

Mae trafodaethau â DEFRA dros yr haf ynghylch y diwygiad arfaethedig i atgyfnerthu'r ddyletswydd yng nghymal 24(4) i Swyddfa Diogelu'r Amgylchedd ymgynghori â chyrff llywodraethu amgylcheddol datganoledig, wedi bod yn gynhyrchiol a byddwch yn rhoi adborth i'r Senedd cyn y drafodaeth ar y Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol.

- 27. A allwch gadarnhau y bydd mesurau llywodraethu amgylcheddol interim ar waith erbyn diwedd y Cyfnod Gweithredu?**

Byddant. Rydym wedi blaenoriaethu'r gwaith o ddatblygu'r system gwynion, sy'n mynd rhagddo'n dda, a chaiff cyfweiliadau i benodi'r asesydd annibynnol eu cynnal ganol mis Tachwedd.

- 28. Pa drefniadau a roddir ar waith i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r weithdrefn gwyno dros dro?**

Mae tudalennau gwe yn cael eu datblygu er mwyn rhoi gwybod i'r cyhoedd am y mesurau dros dro. Caiff datganiad i'r wasg ei gyhoeddi hefyd pan fydd y trefniadau newydd yn weithredol, ynghyd â negeseuon ar y cyfryngau cymdeithasol. Byddwn hefyd yn parhau i rannu gwybodaeth am y trefniadau dros dro drwy ein rhwydweithiau rhanddeiliaid presennol ac, fel y gwnaethpwyd wrth hysbysebu ar gyfer rôl asesydd annibynnol, byddwn yn defnyddio eu sianeli cyfathrebu i gyrraedd cynulleidfaoedd perthnasol.

- 29. Rydych wedi sôn wrth y Pwyllgor yn flaenrol am eich bwriad i roi trefniadau ar waith er mwyn asesu pob cwyn yn annibynnol. Pwy fydd yn gyfrifol am gynnal yr asesiadau hyn?**

Bydd Asesydd Annibynnol yn gyfrifol am yr asesiadau. Mae'r broses benodi yn mynd rhagddi a chaiff y cyfweiliadau eu cynnal ganol mis Tachwedd.

- 30. A allwch gadarnhau a ydych yn bwriadu cyhoeddi cynigion ar gyfer trefniadau llywodraethu amgylcheddol tymor hwy, a phryd y byddech yn gwneud hynny?**

Caiff adroddiad y Grŵp Gorchwyl Llywodraethu Amgylcheddol a'm hymateb innau eu cyhoeddi cyn diwedd y flwyddyn.

Cofion

Lesley Griffiths

Lesley Griffiths AS/MS

Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig
Minister for Environment, Energy and Rural Affairs